

Ladislav Gerhardt, slovenský jazzový klavirista

Prvé kontakty našej hudobnej kultúry s jazzom možno zaznamenať v 30. rokoch minulého storočia v podobe hot dance music. Vydávajú sa prvé platne s dobovou populárnou hudbou¹, vychádzajú notové materiály populárnej hudby, ovplyvnené prvotnými jazzovými infiltráciami.

V 50. rokoch 20. storočia bola jazzová hudba na Slovensku vnímaná zo strany vtedajších mocenských štruktúr ako súčasť importovanej západnej kultúry. Hrať a presadzovať jazz v tomto období bolo na Slovensku istým spôsobom odvážne, pretože to mohlo znamenať aj uplatňovanie sankcií voči hudobníkom, ktorí prejavovali obdiv voči tomuto hudobnému žánru². V 60. rokoch však došlo k čiastočnému uvoľneniu kultúrno-politického tlaku vo vývoji jazzu na Slovensku. A práve v tomto období, niekoľkí jazzoví umelci, ktorí mali možnosť vycestovať, zaznamenali v zahraničí výrazné úspechy.

Jedným z našich významných jazzových hudobníkov, ktorý sa dokázal presadiť aj v zahraničí, bol jazzový klavirista Ladislav Gerhardt. Osobnosť tohto hudobníka významným dielom prispela do histórie slovenského jazzu interpretačne, kompozične, ale aj postupným sformovaním slovenskej podoby umeleckej koncepcie moderného jazzu. Vzhľadom k tomu je možné zaradiť ho medzi priekopníkov moderného jazzu na Slovensku. Účinkovanie Ladislava Gerhardta v tomto žánri bolo viackrát ocenené nielen zo strany hudobných inštitúcií, odbornej kritiky, významných jazzmenov, ale aj zo strany spoluhráčov a v neposlednom rade jeho hudobné majstrovstvo oceňovalo aj publikum. Jeho tvorba, účinkovanie na jazzovej scéne, má čo povedať aj súčasným tvorcom a poslucháčom jazzu, preto možno skonštatovať že išlo o nadčasový príspevok.

Ladislav Gerhardt sa už počas štúdia na košickom konzervatóriu začal dôkladnejšie zaoberať moderným jazzom. V období štúdia na Vysokej škole múzických umení pracoval ako hudobný redaktor v Československom rozhlase v Bratislave. Neskôr účinkoval Ladislav Gerhardt v orchestri Siloša Pohanku, ktorý bol založený v roku 1958. Orchester bol zameraný na dobovú tanečnú hudbu, v repertoári mal však aj swingové inštrumentálne kompozície.

¹ Vplyv hudby z amerických filmov.

² Kajanová, Yvetta: *Slovník slovenského jazzu*. Bratislava : Hudobné centrum, 1999, s. 8.

Zdrojom Gerhardtovej inšpirácie bolo najmä vysielanie rádia Voice of America, resp. relácia Jazz Hour. Jej dramaturgom a moderátorom bol jazzový expert Willis Conover. Relácia Jazz Hour bola jedným z mála zdrojov, prostredníctvom ktorých bolo možné dostať sa v tej dobe k jazzovým produkciám. Frekvencia tohto rádia bola však často cenzurovaná na našom území vtedajšou mocenskou garnitúrou, keďže prezentovala hudbu západnej kultúry. Aj táto jazzová relácia pravdepodobne ovplyvnila vznik prvej vlastnej Gerhardtovej jazzovej formácie. V roku 1962 vzniklo na jeho podnet Bratislavské jazzové kvarteto v obsadení: Gustáv Riška – kontrabas, Ladislav Gerhardt – klavír, Ján Halász, resp. Pavol Polanský – bicie nástroje, Jozef Novan – vibrafón; na gitare hral v rozšírenom obsadení Gábor Koval. Jazzové kvarteto pod vedením L. Gerhardta uskutočnilo po prvýkrát na Slovensku nahrávky moderného jazzu v rozhlase. Boli to skladby – Ladislav Gerhardt: *Večerná nálada*, Ivan Horváth: *Siluety*, Nat Adderley: *See Of Woe*.

L. Gerhardt: Večerná nálada

prevzaté z A. Matzner, I. Poledňák, I. Wasserberger: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby, část jmenná – československá scéna, heslo Ladislav Gerhardt*,. Praha : Edition Supraphon 1990, s. 157.

Z uvedených kompozícií, bola skladba *Siluety* od I. Horvátha zaradená na platňu Československý jazz, ktorá bola vydaná v roku 1962. Gerhardt so svojimi spolu hudobníkmi z Bratislavského jazzového kvarteta získal uznanie a dobrú reputáciu v Čechách aj vďaka úspešnému vystúpeniu na jazzovej prehliadke v Karlových Varoch. Bol tu ocenený prvou cenou za najlepší interpretačný výkon. Potom prišli úspešné vystúpenia na festivaloch International Jazz Festival Prague v rokoch 1964, 1966 a napokon aj v roku 1978. Tieto udalosti boli na Slovensku z hľadiska aktuálneho stavu jazzu historicky veľmi významné,

lebo išlo o originálnu nadväznosť na svetové trendy a rozvíjanie začiatkov moderného jazzu na Slovensku.

V roku 1963 po rozpadnutí Bratislavského jazzového kvarteta Ladislav Gerhardt založil trio v zložení: Emil Novotný – kontrabas, Juraj Halász – bicie nástroje. Ako hostia spoluúčinkovali s Triom Ladislava Gerhardta – Laco Déczi, Pavol Polanský, Milan Belan a trubkár Ladislav Martoník³. Ladislav Gerhardt komponoval pre túto formáciu invenčné jazzové kompozície. Z nich bola skladba *Ingrid* zaradená na LP *Československý jazz 1964* (sampler), vydaná v Supraphone v roku 1965.

Ďalším dokladom Gerhardtových umeleckých aktivít je platňa, ktorá vyšla ako príloha k *Jazzovému slovníku* Igora Wasserbergera⁴. Nájdeme tu skladby: *Momentka* a *Konverzácia s Alicou* (Opus 1965, SP 20323). Koncom 60-tych rokov sa venoval Ladislav Gerhardt interpretačnej činnosti v zahraničí. Účinkoval vo Švédsku, Juhoslávii, NSR, Bulharsku a v ďalších krajinách. V roku 1969 sa opäť vrátil do Bratislavy na post redaktora Československého rozhlasu.

Po svojom návrate vydal svoju debutovú platňu *Dobre sme sa oženili* (Supraphon 1970, 1150795). Je prvou LP slovenského moderného jazzu, pretože dovtedy vychádzali na značke Supraphone najmä nahrávky slovenského tradičného jazzu (Igor Čelko a Traditional Club). Prvotným zámerom Ladislava Gerhardta bolo nahráť tento album v spolupráci s americkými jazzmenmi Cornellom Jonesom a Leom Wrightom, pôsobiacimi v tom čase v západoberlínskych kluboch. Jeho plány sa však v tomto smere neuskutočnili. Ladislav Gerhardt napokon realizoval túto nahrávku so slovenskými a českými jazzovými hudobníkmi. Neskôr, v roku 1975, Gerhardt v rozhovore pre časopis *Populár* uvádza, že pri realizácii tejto platne mal na zreteli „vytvorenie slovenskej jazzovej tradície“. Interpretačne sa na albume podieľali: Ladislav Gerhardt – klavír, Laco Déczi – trúbka, Vincent Kummer⁵ – kontrabas a Laco Tropp – bicie. Hudba na platni je blízka jazzovému mainstreamu 40-tych a 50-tych rokov 20. storočia. O tom svedčí aj výber repertoáru, ktorý pozostáva z jazzových štandardov americkej proveniencie. Iba posledná skladba, rovnomenná s názvom albumu *Dobre sme sa oženili*, je jedinou vlastnou kompozíciou Ladislava Gerhardta na tejto platni.

³ Ladislav Martoník (1964 – 1968), trubkár, roku 1968 bol zastrelený náhodnou strelou vojsk Varšavskej zmluvy na Prešovskej ceste v Košiciach. Kajanová, Yvetta: *Slovník slovenského jazzu*. Bratislava : Hudobné centrum, 1999, s. 87.

⁴ Wasserberger, Igor: *Jazzový slovník*. Bratislava-Praha : ŠHV, 1965.

⁵ Kummer Vincenc (1941, vl. menom Čeněk), kontrabas, člen TOČRu a malých jazzových skupín, ktoré pôsobili v rámci TOČRu. Emigroval do Švajčiarska v roku 1981, sprevádzal v jazzklube Widderhall mnoho vynikajúcich amerických sólistov. In: Kajanová, Yvetta: *Slovak and Czech Jazz Emigrants after 1948*. In: *Jazzforschung* 41, 2009, s. 49-64, Graz.

Dobre sme sa oženili

F6 F7/A Bb Ho F/C Dm Cm7 F7 Bb

6 Bb Am7 D7(b9) Gm7 C7(b9)

11 Am7 D7 Gm7 C7 F6 F7/A Bb Ho F/C Dm

16 Cm7 F7 Bb Ho Am7 D7(b5)

21 Gm7 C7(b9) Am7 D7(b9) Gm7 C7

transkripcia: Erik Dimitrov

Introdukcia skladby pozostáva z 12-tich taktov, v ktorých sa strieda tonika F dur so subdominantou B dur, prípadne jej substitúciou g mol. Bluesové melódie si vymieňa klavír s trúbkou v podobe otázky a odpovede. Po introdukcii nastupuje walking bass⁶ a s ním téma v trúbke. Je prepísaná do nôt v ukážke. Na takmer totožnej harmónii odznejú po sebe dve odlišné témy. V stredne rýchлом swingu pokračuje trúbka vo voľnej improvizácii. Klavírna improvizácia je jedným z vrcholov tohto albumu. Je dokonale vystavaná a vygradovaná. Cítiť v nej hard bopové vplyvy klaviristov ako Bill Evans, Horace Silver a i.

Ladislav Gerhardt svojim albumom *Dobre sme sa oženili* približuje slovenskému publiku významnú americkú produkciu jazzových skladateľov, vo svete jazzu známu ako jazzové štandardy. Zachováva pritom koncepciu pôvodných kompozícií daných štandardov. Treba tiež uviesť, že improvizácie na tomto albume poňali všetci hudobníci svojsky. Vniesli doň vlastné osobité prvky, i keď niektoré pasáže nie sú technicky úplne dokonalé. Pre vývoj moderného jazzu na Slovensku má však tento album veľkú umeleckú i historickú hodnotu.

⁶ Kráčajúci bas je typ basového sprievodu, ktorý je typický najmä pre jazz. Pohybuje sa v pravidelných štvrt'ových alebo polových hodnotách, pričom využíva priechné tóny a riadi sa harmóniou.

V priebehu 70-tych rokov rozšíril L. Gerhardt svoje kompozičné činnosti. V roku 1970 bol Gerhardt pozvaný do „All Stars“ Big Bandu Václava Záhradníka. Tento Big Band bol viac-menej štúdiovým orchestrom. V jeho zostave boli prvotriedni jazzoví sólisti zo socialistických krajín. V roku 1971 nahral v Československom rozhlase skladbu *Blues pre Angelu Davisovú* so svojím Kvintetom Ladislava Gerhardta, v ktorom bol umeleckým vedúcim a klaviristom. Bola tu spracovaná politicky angažovaná tematika. Ladislav Gerhardt skomponoval v roku 1972 symfonicko-jazzovú suitu *Obrazy a reminiscencie*. V tomto diele spojil artificijnú hudbu s jazzom a táto suite otvorila pod taktovkou Bystríka Režuchu v tom istom roku Košickú hudobnú jar.

Tretieho decembra 1976 sa uskutočnil druhý ročník festivalu Bratislavské jazzové dni. Na ňom sa zúčastnil aj Ladislav Gerhardt so svojou skupinou s členmi: Laco Déczi – trúbka, Peter Lipa – spev, Karol Ondreička – gitara, Ľubomír Tamaškovič – saxofón, Anton Jaro – basgitara, Cyril Zeleňák – bicie nástroje a Ladislav Gerhardt – klavír. Ich vystúpenie malo veľký úspech vďaka spontaneite a improvizáčnym príspevkom sólistov vo vlastných, ale aj prevzatých hardbopových kompozíciách. Na Bratislavských jazzových dňoch vystúpil Gerhardt so svojimi formáciami aj v rokoch 1979, 1981 a 1982. Mnohé cenné dokumentačné historické príspevky z jeho účinkovania sú zaznamenané na výberových LP z Bratislavských jazzových dní.

Roku 1977 Ladislav Gerhardt nahral druhú LP zo „svadobnej“ trilógie *Prečo sme sa oženili* (OPUS 1978, 91150649). Oproti predchádzajúcemu albumu je tento novátorský vo viacerých smeroch. Okrem akustického klavíra hrá Ladislav Gerhardt v niektorých skladbách vďaka technologickému pokroku aj na Fender Piano⁷. Odlišné je aj obsadenie a počet hudobníkov. Na tenorsaxofóne hrá Ľubomír Tamaškovič, ktorý v tom čase mal skúsenosti z účinkovania v parížskych jazzových skupinách soulu a free jazzu – Ray Stephan Soul Pride, Alan Silva Celestial Communication. Nástroj, ktorý pribudol v porovnaní s obsadením prvého albumu, je elektrická gitara. Zahrál si na nej Karol Ondreička. Namiesto kontrabasu je tu použitá basgitara, ktorú nahral Anton Jaro. Bicích nástrojov sa ujal Cyril Zeleňák, dodnes špičkový slovenský hudobník. Repertoár tohto albumu tvorí šesť autorských skladieb Ladislava Gerhardta, pričom v dvoch hrá sólo na klavíri, respektíve na Fender pianu.

Svadba v puberte je prvou skladbou albumu *Prečo sme sa oženili*. Po časovom odstupe takmer desiatich rokov je tu kompozícia, ktorá je diametrálne odlišná od skladby *Dobre sme*

⁷ Tento nástroj bol veľmi populárny v 60. a 70. rokoch v jazzrocku, fusion music, teda v jazze, ale aj v rocku a pop music a jeho typický zvuk je dodnes obľúbený. Elektrický klavír Fender-Rhodes používali snáď všetci významní jazzrockoví klaviristi ako napríklad Chick Corea, Herbie Hancock, Joe Zawinul a iní.

sa oženili, jednej z jeho prvých kompozícií. Na úvod znie rytmicko-harmonický pattern zložený z dvoch čistých kvárt nadol od tónu C. Ten sa potom posunie o pol tónu vyššie na cis. Po tomto groove⁸ nastupuje téma. Interpretovaná je saxofónom a gitarou, ktoré by mali hrať tému v unisone, prípadne v paralelných kvartách. Úvodných 8 taktov by sa dalo rozdeliť na 4+4, pričom druhé štvortaktie je variáciou toho prvého. Po ňom nasleduje rytmická zmena na 4 takty, ktoré sa prestriedajú opäť s úvodnou témou dvakrát. Klavír počas znenia celej témy frázuje spoločne s basovou linkou.

Svadba v puberte

Bass Line: F E Eb D Db C H Bb A Ab

6 G F# E F E Eb Eb D A C H A G

12 Ab F E Eb D Db C H Bb

17 Eb D A C H A G Ab F E Eb D Eb D

transkripcia: Erik Dimitrov

Improvizácie sú vo swingovom rytme s harmonickým materiálom introdukcie. V improvizácii Ľubomíra Tamaškoviča cítiť silné vplyvy svetoznámeho saxofonistu Johna Coltranea a jeho albumu *Giants Steps*. Gerhardtova hra je inšpirovaná McCoy Tynerom a jeho modálnym myslením. Sólo bubeníka je veľmi energické, výrazné a plynule sa z neho prechádza na záverečnú tému.

Nahrátím tohto albumu *Prečo sme sa oženili*, reagoval Ladislav Gerhardt na aktuálny mainstream a technologické novinky v hudobnom priemysle. Zaznamenal ním značný interpretačný i kompozičný posun oproti prvému albumu.

⁸ Groove označuje rytmický podklad tvorený bicími nástrojmi, basovou linkou a prípadne klávesmi.

V rokoch 1978 až 1986 následkom stagnácie jazzového života na Slovensku sa Ladislav Gerhardt ako interpret so svojou skupinou venoval muzikálu⁹. Uvažoval aj o tom, ako inštitucionálne zastrešiť svoju jazzovú skupinu a podľa vzoru malých komorných telies vo vážnej hudbe chcel, aby sa jeho kvarteto stalo stálou formáciou Slovenskej filharmónie. Príčinou stagnácie bol nezáujem oficiálnych inštitúcií, absencia podpory pre jazz z ich strany a tým i malá osвета a v koncečnom dôsledku slabý záujem publika. Absolvoval viaceré zájazdy v Nemeckej spolkovej republike, ale trvalejšie pôsobil v Komödie im Marquardt Stuttgart¹⁰. Tu mal na starosti aranžovanie, hudobné vedenie a hranie s kapelou.

V rozhovore¹¹ pre časopis Televízia v roku 1979 Gerhardt uvádza, že so svojou kapelou koncertuje iba raz až dvakrát mesačne. Dôsledkom toho bol odchod bubeníka Cyrila Zeleňáka a basgitaristu Antona Jara z kapely. Po odchode Jara nastúpil do kapely, v tom čase jediný slovenský jazzový kontrabasista, Jozef Brisuda. Miesto bubeníka ostalo v tom čase neobsadené. S kapelou na bicích nástrojoch príležitostne hrával Jozef Döme, a neskôr zakotvil v skupine Pavol Kozma. Práve on vytvoril základy tohto súboru.

V roku 1980 nahral Ladislav Gerhardt svoju tretiu LP *Už sa ženiť nebudeme* (OPUS 1981, 91151077). Spolupracoval na nej s hudobníkmi, s ktorými účinkoval na 13. pražskom medzinárodnom jazzovom festivale v roku 1981. Boli to: Karol Ondreička (gitara), Jozef Brisuda (kontrabas) a Dodo Šošoka (bicie nástroje). Album obsahuje šesť autorských skladieb Gerhardta v soul jazzovom¹² štýle. Vo všetkých možno pozorovať zdôrazňovaný „drive“ melódie v hlavných témach a improvizáciách. Sú plné bluesových riffov a držia sa harmonickej štruktúry.

Rony a Denis

Bossa Nova Ladislav Gerhardt

5

transkripcia: Erik Dimitrov

⁹ Kajanová, Yvetta: Vplyv koncertných importovaných podujatí na formovanie slovenskej populárnej hudby. Prienik progresívnych trendov prostredníctvom zahraničných vystúpení do slovenského jazzu, rocku a populárnej hudby. In: *Slovenská hudba*, roč. XXX, 2004, č. 4, s. 561.

¹⁰ <http://veranstaltungen.meinestadt.de/stuttgart/location-detail/192>

¹¹ Müller, Richard: Štyri otázky Gerhardtovi. In: *Televízia*, 1979, č. 44, s. 13.

¹² Soul Jazz – vznikol modifikáciou hard bopu, čerpá z afroamerickej ľudovej hudby.

Druhá skladba albumu s názvom *Rony a Denis* (pomenovaná podľa Gerhardtových synov) je charakteristická úvodným groovom. Po ňom nastupuje veľmi melodická gitarová téma, sprevádzaná rytmom bossa novy. Takisto aj počas improvizácie sa strieda úvodný groove s latino rytmom, ktorý je podporovaný aj perkusiami. Pri porovnaní s Gerhardtovou ranou kompozíciou *Večerná nálada* je u skladby *Rony a Denis* možné pozorovať výrazný posun v jeho harmonickom myslení. V skladbe *Večerná nálada* sú použité výlučne základné bluesové durovo-malé septakordy a bluesová pentatonická stupnica, pri ktorej sa stále udržuje tonálne centrum. V kompozícii *Rony a Denis*, ktorú Gerhardt skomponoval o niekoľko rokov neskôr sú už však využívané aj iné harmonické štruktúry, najmä akordy „maj“, resp. molové septakordy s pridanou nónou. Nasledujú za sebou v kvartových postupoch s častou zmenou tonálneho centra, čo je u Gerhardta významný progres.

Ladislav Gerhardt prešiel počas tvorby svojich troch LP platní „*Svadobnej trilógie*“ nielen kompozičným, ale aj interpretačným vývojom. Kým na prvom albume prezentoval hudbu amerických jazzových štandardov a jednu vlastnú kompozíciu, na ďalších sa nachádzajú výlučne jeho autorské skladby. Postupne sa tak vyprofiloval od hard bopového až k soul jazzovému klaviristovi, ktorý v neskoršom období inklinoval aj k jazzrocku a fusion. Všetky tri albumy majú veľkú umeleckú a historickú hodnotu, a sú dôkazom toho, že aj na Slovensku vznikala v tomto období kvalitná jazzová hudba.

Od roku 1982 mal Ladislav Gerhardt angažmán v zahraničí, na Slovensku preto účinkoval len sporadicky. Patrick Španko v denníku *Smena*¹³ 26. augusta 1986 uvádza: „*Pre mnohých je pamätný koncert v Štúdiu S v novembri 1982. Spoločne s kvartetom Ladislava Gerhardta vystúpili kanadský trubkár Kenny Wheeler a vibrafonista Wolfgang Lackerschmidt z Nemeckej spolkovej republiky.*“ P. Španko v tejto súvislosti vyjadril poľutovanie nad tým, že Ladislav Gerhardt so svojou skupinou i hudbou absentuje na jazzových pódioch a tiež poznamenal, že občasné vystúpenie na Bratislavských jazzových dňoch nemôže byť náhradou za pravidelný kontakt s publikom, ktoré by určite rado privítalo nestora slovenského jazzu medzi sebou.

Ladislav Gerhardt sa venoval aj zhudobneniu poézie. Spolu Miroslavom Válkom zrealizoval LP *Len tak*. Na tejto platni sa nachádza výber Válkovej poézie a Gerhardtových najlepších kompozícií. Rovnako verše básnika Vladimíra Vysockého zhudobnil Gerhardt nekonvenčným spôsobom. Takto zhudobnenú poéziu v spolupráci s Andym Hrycom

¹³ Španko, Patrick: Kapitoly slovenského jazzu. In: *Smena*, 26. 8. 1986, s. 6.

prezentoval na pódiových vystúpeniach od roku 1988. V rokoch 1990 – 1992 spolupracoval s riaditeľkou a herečkou divadla Topsy Küppersovou v divadle Frei Bühne Wien.

Od roku 1991 sa Gerhardtovi zhoršoval zdravotný stav. V tom istom roku bol ocenený ako „Jazzman roka“. Tento titul získal od Slovenskej jazzovej spoločnosti za celoživotné dielo a propagáciu jazzu. Aktívne hrať už síce nemohol, ale cenu si bol osobne prevziať na galavečere, ktorý odvysielala Slovenská televízia.

V interview pre denník Práca¹⁴ povedal: „*Je to úplný zázrak, že som za toto obdobie nahral na Slovensku 3 platne. V Čechách by to bolo najmenej trinásť. Chcel by som nahráť ešte štvrtú – „Rozvod po slovensky“. Žiaľ, trend je taký, že ak sa niečo nahrá, musí to byť efektívne, najmä z ekonomického hľadiska. Malý náklad nie je pre štúdio zaujímavý...“*

Životná púť Ladislava Gerhardta sa skončila 21. augusta 1993, kedy zomrel na rakovinu hlasiviek. Ku koncu svojho života bol operovaný a bol nútený používať hlasový strojček. Jeho posledné verejné vystúpenie v Slovenskej televízii v Bratislave roku 1991 v relácii Jazztip, kde mu odovzdali cenu Jazzman roka bolo poznačené chorobou. Svedčí o tom aj záznam, ktorý sa v televíznom archíve zachoval v podobe rozhovoru.

Osobnosť Ladislava Gerhardta je významná z pohľadu histórie slovenského jazzu, celkového kontextu hudobnej kultúry, ale aj umenia. Vzhľadom k tomu ho možno zaradiť medzi pionierov moderného jazzu na Slovensku.

Použitá literatúra:

Dorůžka, Lubomír: *Český jazz mezi tanky a klíči (1968 – 1989)*. Praha : Torst, 2002.

Jarová, Emília: 3 x Ad Libitum pre Ladislava Gerhardta. In: *Dotyky*, 1992, č. 9, s. 48.

Jarová, Emília: Výhry a prehry Ladislava Gerhardta. In: *Práca*, 1. 9. 1992, s. 7.

Kajanová, Yvetta: Vplyv koncertných importovaných podujatí na formovanie slovenskej populárnej hudby. Prienik progresívnych trendov prostredníctvom zahraničných vystúpení do slovenského jazzu, rocku a populárnej hudby. In: *Slovenská hudba*, roč. XXX, č. 4, 2004, s. 560 – 573.

Kajanová, Yvetta, Záborská, Ľubica: The World Music. A Historical Background of Slovak Scene. In: *Musicologica Istropolitana VI*, Bratislava : Stimul 2008.

¹⁴ Jarová, Emília: Výhry a prehry Ladislava Gerhardta. In: *Práca*, 1. 9. 1992, s. 7.

Kajanová, Yvetta: K periodizácii slovenskej populárnej hudby a jazzu. In: Slovenská hudobná kultúra – kontinuita, či diskontinuita? Fakulta prírodných vied Žilinskej univerzity, Katedra hudby, Žilina : BEN&M - KH FPVŽU, 2007.

Kajanová, Yvetta: Sprievodné a významové komponenty jazzu v období 1948-1989 na príkladoch slovenského jazzu. In: *Príspevky k vývoju hudobnej kultúry na Slovensku*. Bratislava : Stimul, 2009, s. 183 – 214.

Kajanová, Yvetta: *Slovník slovenského jazzu*. Bratislava : Hudobné Centrum, 1999.

Lábska, Iveta: Za Ladislavom Gerhardtom. In: *Hudobný život*, roč. XXV, 1993, č. 17, s. 11.

Matzner Antonín, Poledňák Ivan, Wasserberger, Igor a kol.: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha : Supraphon, 1980, 1983.

Matzner, Antonín: Pianista z křížniku – Laco Gerhard. In: *Melodie*, 1977, č. 4, s. 111.

Müller, Richard: Štyri otázky Gerhardtovi. In: *Televízia*, 1979, č. 44, s. 13.

Španko, Patrick: Kapitoly slovenského jazzu. In: *Smena*, 26. 8. 1986, s. 6.

Wasserberger, Igor: *Jazzový slovník*. Bratislava-Praha : ŠHV, 1965.

Wasserberger, Igor: Laco Gerhard. In: *Život*, č. 51, s. 16.

Diskografia:

- Ladislav Gerhardt: *Dobre sme sa oženili*, 1150 795, Supraphon, 1970.
Prečo sme sa oženili, 91150 649, OPUS, 1978.
Už sa ženiť nebudeme, 91151 077, OPUS, 1981.